

een „Gesamtwille” maar een Gereformeerde zede, die als tot zekere vastheid gekomen levenstoon haar stempel heeft gezet op wat in den wortel van het beginsel één is. Dat deze Gereformeerde zede bewaard blijve en gesterkt worde bij haar aansluiting zoowel aan het verleden als aan het heden, en dus evenmin ontrouw aan dat verleden als, door gemaaktheid bij nabootsing van wat verouderd is, ontrouw aan het heden worde, acht ik onder meer een vrucht die van de studie der ethiek in de Gereformeerde Theologie mag verwacht. Een vrucht, die zeker niet anders dan door middel van de Kerk uit de school in het leven kan ingedragen. Immers onder de machtige factoren van zedevorming behoort, indien zij althans haar roeping verstaat, de geïnstitueerde Kerk met haar prediking en sacrament, haar moederlijke tucht en zielezorg. Verstaat zij toch haar roeping, dan leert zij haren kinderen niet slechts de ordinantiën Gods gelijk die voor de relatie van den mensch tot God in de eerste tafel der tien geboden liggen uitgedrukt, maar ook die welke voor de sfeer van het menschelijke in de tweede tafel der tien geboden ons zijn gegeven. Maar daartoe is dan ook noodig, dat hare dienaren zelf diep ingeleid zijn in deze tweeërlei ordinantiën Gods, goed opgeleid ook in de ethiek en in de beoefeningsleer, opdat zij niet alleen weten hoe het wezen moet, maar ook hoe het komt. En nu kan het niet worden ontkend, dat aan onze landsacademiën een tijdlang de studie der ethiek nu juist niet tot de drukst beoefende heeft behoord en dat zij bovendien met de roeping van toekomstige leeraren der Gereformeerde Kerken al zeer weinig rekening hield. De meening kwam dan ook langzaam op, dat heel die studie der ethica eigenlijk overbodig was. Een onbewuste toepassing van het in Engeland bij vele ethici voorkomend theoretisch beginsel van het intuitionisme, waarbij men leert, dat men bij intuïtie wel weet, wat goed of kwaad is. En zeker vermag intuïtie ook hier veel, maar toch stelt zij, waar het de toepassing van Gods gebod op de fijnere schakeeringen van het leven geldt, vaak bitter teleur. Gevolg was dan ook, dat de behandeling van 's Heeren wet uit de prediking en de catechisatie en de zielezorg al meer verdween, waar dan nog bijkwam, dat zekere vrees tegenover een niet-Voetiaansche orthodoxie velen, ik zeg niet van moraliseeren, maar van het aanzeggen van den eisch van 's Heeren wet terughield, waardoor de Kerk haar invloed van zedevormenden factor al meer verloor.